

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

FİKRİ HAKLAR ÇALIŞMA GRUBU BAŞKANI

MURAT PEKSAVAŞ'IN

“FİKRİ HAKLAR İLE DEĞER YARATMAK”

SEMİNERİ

AÇILIŞ KONUŞMASI

22 Haziran 2010

The Marmara Oteli, İstanbul

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W, Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

Sayın TÜSİAD Başkanı, Sayın TÜSİAD Genel Sekreteri, Değerli konuklar;

Ben de bu sabah yaşanan olaylardan dolayı derin üzüntülerimi belirterek sözlerime başlamak istiyorum.

Ülkemizin siyasi gündemi maalesef o kadar yoğun ki fikri haklar gibi bazı konulara gereken önemi veremiyoruz. Fikri Haklar çoğu zaman uzman hukukçuların, uzman mühendislerin ve AR-GE ile ilgili profesyonellerin anlayabileceği bir konu olarak algılanıyor. Fikri Haklar bilincinin Türk iş dünyasında yöneticilere yansması biraz kısıtlı oluyor. Ancak konunun Türk ekonomisinin geleceği açısından ne kadar kritik olduğunu anlatabilmek için bir iki tespitte bulunmak istiyorum.

Eskiden çok teknolojik olarak algıladığımız cep telefonunu düşünelim. 1990'larda çıktığında herkes inceliyordu. Cep telefonu üretmek artık bir sır olmaktan ıktı. Uzakdoğu da üretim maliyeti yaklaşık 10-15 dolar arasında değişiyor. Birisi bunu alıyor ve zerine Nokia yazısını basıyor ve siz bunu mağazadan 100-150 dolara satın alıyorsunuz. Katma değere dikkatinizi çekerim 1'e 10.

Daha çarpıcı bir örnek olarak ayı verebilirim. Çayın fiyatı bugün ton başına - devletin destekleme alım fiyatı - yaklaşık 500 dolar civarındadır. Acaba bir markette ufak bir poşet çay kaça satılıyor diye hesapladığımız zaman tonu 12.500 dolara, yani katma değer 1'e 25 geliyor. Burada teknolojinin de olmadığına dikkatinizi çekerim.

Bir tanesi marka ile ilgili bir örnek, bir tanesi patent ile ilgili bir örnek. nemli olan řu; dünya ekonomisi bu gerçek üzerine dönüyor ve bizim de bunu çok iyi algılamamız gerekiyor. Aradaki tek fark: Fikri hakların yarattığı katma değer.

Aranızda büyük fabrikaları gezenler vardır. Bir retim tesisine girdiğinizde inip kalkan elik presleri görmek son derece etkileyicidir. Hatta 1990'larda Orta Asya açılımı olduğunda, Orta Asyalı devlet adamlarına ülkemizdeki büyük fabrikaları gezdirirlerdi. Onlar da etkilenir ve "İşte siz Türkler atla gittiniz uçakla döndünüz, çok etkilendik" derlerdi. Doğru 1980'lerde önemli olan üretebilmektir ama 2010 yılının dünya şartlarında önemli olan üretmekten ziyade ürettiğinizi daha iyi şartlarda satabilmenizi sağlayacak fikri hakları üretmektir.

Biz yine üretiyoruz üretimden de bir katma değer kazanıyoruz bundan da son derece memnunuz diyebilirsiniz. Doğrudur ve bu da saygı değer bir tespittir; ancak bugün Türkiye'de asgari ücretin Eurostat rakamları ile 9 AB ülkesinde daha yüksek olduğunu biliyor muydunuz? Türkiye'de de ciddi bir değişim var. Bunu doğru algılamamız gerekiyor. Batı'daki büyük firmalara baktığımız zaman genellikle en optimum ve ucuz üretim imkanları nerdeyse orada üretiyorlar. Kendi lkelerinde ne yapıyorlar? 1970'lerden beri ciddi bir delokalizasyon var. Bunların bir kısmı Türkiye'ye geldiler bir kısmı Uzakdoğu'ya gittiler. Kendi lkelerinde iş gücü en yüksek olan AR-GE personeli, tasarımcı ve markayı yaratan pazarlamacıları en iyi şartlarda istihdam ediyorlar. Hatta o kadar iyi şartlarda istihdam ediyorlar ki bu konuda en iyi tasarımcı kimse, onu dünyanın öbür ucundan kendi ülkelerine getirip, kendi şirketlerinde çalışmaya ikna edebilecek ücretleri sağlıyorlar.

şimdi öbür taraftan bir de Avrupa Birliği'ne bakalım. 1995'te Gümrük Birliği'ne girdik. Bu konu Birliğe girilmeden önce çok eleştirildi. Gümrük Birliği ciddi bir dalgaydı. O dalga geldiğinde

kendini bu dalgaya hazırlayabilenler ayakta kaldı hatta daha da güçlenerek çıktı, kendini tam olarak hazırlamayanlar bazı sektörlerdeki ise ciddi bir şekilde sıkıntıya düştüler. Önümüzde ikinci büyük bir dalga var. Maalesef, yine teknik bir konu olarak algılandığından çok fazla kamuoyunda tartışılmıyor. AB birtakım ülkelerle serbest ticaret anlaşmaları imzalıyor, özellikle Uzakdoğu ülkeleriyle. Bunların başında Güney Kore, Asiana ülkeleri, Hindistan ve ileride Çin'den bile bahsediliyor. Şimdi bu serbest ticaret anlaşmaları imzalandıktan sonra ne olacak? Bu ülkelerin ürünleri - birçoğu da rekabetçi ürünler - gümrüksüz bir şekilde AB'ye girmeye başlayacaklar. Biz de Gümrük Birliği içinde olduğumuz için oradan dolaşarak Türkiye'ye gelecekler. Bu Türkiye için ciddi bir ikinci şok olacak. Türkiye bu anlaşmaların müzakerelerinde yer almadı ve AB bu anlaşmaları kendi sanayisi menfaatleri doğrultusunda imzaladı. Biz bir şekilde bunun etkilerini hissedeceğiz çünkü bu ürünler doğrudan bizim pazarımıza gelecek.

Konuyu fikri haklara bağlamak için elektronik sanayisinden Güney Kore anlaşmasını - bu anlaşmaların içinde en ileri seviyede olan bir şekilde - örnek olarak vereyim. Türk elektronik sanayisinin AB'ye yaptığı ihracata bakarsanız; genellikle biz markasız ürünleri AB'ye ihraç ediyoruz, yani markasını orada satın alanlar üzerine koyuyor. Kabul etmemiz lazım ki ucuz olduğu için bu ürünler tercih ediliyor. Ancak bu anlaşma imzalandıktan sonra bizim bu ürünlerimizin yanına gümrük muafiyetinden kurtulan Güney Koreli ürünler koyulacak. Güney Korelilerin elektronikte iki tane çok önemli markası var, dünyaca kabul edildiği üzere çok sayıda patentleri ve üst düzeyde teknolojileri var. Yani biz Türkiye olarak birtakım sektörlerde buraya gidiyoruz. Sadece Güney Kore ve elektronik örneğini verelim, yarın Hindistan'la anlaşma imzalandığı zaman tüm sektörler açısından bunun etkisini düşünün.

Biz sadece markasız, teknolojisi olmayan ürünler mi üretiyoruz? Hayır. Biz teknolojik ürünler de üretiyoruz. 1990'larda Türkiye'de ilk DVD üretildiğinde çok gurur duymuştum. Ancak üretebilmekten ziyade hangi şartlarda ürettiğiniz önemlidir. Eğer teknoloji size ait değilse, bir takım patentler kullanıyorsunuz ve bunları lisansla alıyorsunuz. Bir DVD'ye baktığımız zaman bugün Philips'ten dvd patentini almadan dvd üretemezsiniz ya da Sony'den daha pahalı daha yeni olan Blue Ray lisansını alacaksınız çünkü patentliler. Hatta bazı cihazların açıp kapama düğmeleri yuvarlaktır ki onların da özel bir patenti var.

Türkiye' de bu ürünleri lisansla kullandığınız zaman kar edememeye başlıyorsunuz; hatta bir takım firmalar bu ürünü piyasaya çıkardığı zaman zarar etmeye başlıyorlar. Siz rakibinizin fikri haklardan dolayı iki katı daha pahalı ürettiğiniz zaman hiçbir rekabet gücünüz kalmıyor. Patent Türkiye'de çoğu zaman bir kağıt parçası olarak algılanıyor. Biz patenti alıp bir kenara koysak, duvara assak, TPE'de yarışmalarda ödül alsak da bir şekilde stratejik olarak önemini çok doğru algılamak lazım. Patent bugün için bir üretebilme hakkı. Bugün Türkiye'de bir takım ürünler üretilmiyorsa bunun nedeni yerli sanayinin gereken teknolojileri, alternatif teknolojileri geliştirememesi ve bunları patentliememesinden kaynaklanıyor.

Peki biz ne yapacağız? Ya oturup kaderimize ağlayacağız ya da Gümrük Birliği'nden çıkmalıyız çünkü bunlar başımıza bu yüzden geliyor gibi bir takım anlamsız ve imkansız polemikler içerisine gireceğiz. Ya da bugünden itibaren tedbir alacağız. Tek tedbir kendi fikri haklarımızı, özellikle patentleri, markaları, tasarımları geliştirmek yönündeki gayretimizi daha da süratlendirmektedir. Bunun dışında bizim hiçbir alternatifle gelecek olan dalgaya karşı mücadele etme imkanımız yok. Dolayısıyla, seçim hakkımız olmayan böyle bir durumda eğer gereğini yapmazsak zora düşeceğiz. Sadece basit bir kağıt parçası olarak algıladığımız fikri hakların esasında ülkemizin geleceği açısından ifade ettiği önem burada saklıdır.

Biz, TÜSİAD çalışma grubu olarak neler yapıyoruz? 1996 yılından beri yayınladığımız çok sayıda rapor ve seminer var. Bir şekilde Türk firmalarının TÜSİAD üyesi olsun olmasın rekabet gücünü arttırabilmek için bazı çalışmalar yapıyoruz. Bu bilincin artması çok büyük önem taşıyor.

AR-GE ile fikri haklar birbirine karıştırılan iki konudur. Örneğin biz geri kaldık; serbest ticaret anlaşmaları ile karşı karşıya geleceğiz, bu durumda AR-GE bütçelerini arttıralım. Söz konusu bütçeler Avrupa ve Amerika'da yüzde üç, biz de sadece binde yedi. Avrupa bile arttırmaya çalışıyor. Tamam AR-GE bütçesini arttıralım. Ancak Türkiye'de önemli düzeyde AR-GE bütçeleri olan, yüzlerce AR-GE personeli çalıştıran firmalar var. Hatta teşviklerin de etkisi var. Fakat sadece bütçeyi artırarak bu iş olmuyor; bir şekilde Fikri Haklar bilincinin de oturması lazım. Önemli düzeyde AR-GE bütçesi ve personeli olan firmalardan hiç patent çıkmadığını görüyorsunuz. Firmalar patentin ne olduğunu bilmiyorlar kelimesini kullanmamaya çalışacakım ama patentin nasıl yakalanacağını ve ne işe yaracağını algılayamıyorlar. Sadece basit bir kağıt parçası olarak algılıyorlar. Bizim sanayimizin romantik bir bakış açısı var patentlere; herkes bir ampul keşfetmeyi bekliyor. Patent bu demek değildir, o da patente konu olabilecek bir konudur.

Bir alanda yaptığımız küçük bir teknolojik ilerleme ya da bir iyileştirme, bir ürün üzerinde patent olarak saklanabiliyor ve bu sayede rakiplerinize karşı büyük bir avantaj elde ediyorsunuz. Bu şekilde, bir arama olmadığı, dolayısıyla fikri haklar bilinci olmadığı için çoğu firma bugün istediği kadar Ar-GE bütçesi olsun, istediği kadar Ar-GE personeli çalıştırsın, buluş yaptığının farkına bile varamıyor. İnanıyorum ki bizim fabrikalarımızda, bu üretim tesisleriyle, bu tekniklerle her gün bir şeyler çıkıyor, ancak bunu yakalayabilecek bilinç olmadığından biz geri kalıyoruz.

İkinci bir soruna da örnek vermek isterim. Çoğu firmada fikri haklar bilinci olmadığı için, örneğin, çok ciddi bir AR-GE bütçesini bir projeye yatırıyorlar ancak bu konuda daha önceden alınmış bir patentin varlığını araştırmadan AR-GE yapmaya başladıkları için çok farklı bir şey bulsalar da patent araştırması yaptıklarında oldukça benzerinin olduğunu görüyorlar. Dolayısıyla, bütün AR-GE bütçesi boşa gitmiş oluyor. Çünkü o ürünü ortaya çıkardığımız anda birileri gelip dava açıyor veya sizi lisansa bağlamaya çalışıyorlar. Bunlar genel olarak sorunlar.

Maalesef bugün hala marka ile patent arasındaki farkı bilmeyen insanlar var iş dünyası da dahil olmak üzere. Bu bilinçlenme bir anda olacak. Rahmi Koç Müzesi'nde 1890'dan kalma büyük bir dizel motor var üzerinde Alman patent numarası yazıyor. Belki 150 yıllık farkı kapatmak kısa sürede olmayacak ama biz de Gümrük Birliği'ne gireli oldukça uzun bir zaman oldu.

Marka ve patentin birbirine karıştırıldığı ülkemizde dil birliğinin olmaması önemli bir sorun olarak ortaya çıkıyor. Biz de çalışma grubu olarak daha önce yaptığımız teknik çalışmalardan sonra bu sefer farklı bir yöntem benimsedik. Sayın Kaan Dericioğlu'nun hazırladığı bir sözlüğün lansmanını yapacağız. Bu sözlükte İngilizce, Fransızca ve Türkçe terimlerin karşılıkları yer alıyor. Bu büyük bir adım ve çalışma grubu olarak Türkiye'de böyle bir ilke imza atmaktan dolayı çok mutluyuz. Bundan sonraki çalışmalara TÜSİAD tarafından yapılsın yapılmasın, ışık tutabilecek bir eserin ortaya çıktığını düşünüyorum.

Seminerin gerçekleşmesinde katkıda bulunan değerli konuşmacılara da teşekkür etmek istiyor ve sözü Panel Başkanı Sayın Doç. Dr. Cemil Arıkan'a bırakıyorum. Çok teşekkür ederim.